

dabega mõis kaasu peale panna. Sel maal on puhas ja terve õht, ja ka talwe väga wali ja pakk, suwi aga lühike on, siis teeb ometigi hea wilja maa, wilud sumised ööd, karastaw kaste ja järel tulewad soojad päewad, et nii heaste sumi- kui ka talwewili õigel aial küpses saab, ja kui Jumala iseäraline nuhtlus mitte ei keela, siis mõis Viimaa igal aastal mitu tuhat sälistest ruffid kui ka odre, mõeratele maadele jaata. Mõis ka aastast ühe suure hulga linnu, kanepit, lina seemet, mett, waha, humalaid ja teisi asju, mõderastele ära anda. Selle kõrwas on siin väga hea looma- kaswatus, palju hobuseid, sarwloomi ja litsi. Lammaid on siin aga, teiste maade kõrwa arwates, pea wähke, ja nende wili on ka kare ja kõlwatu (wist kauplemiseks?), talurahwale ja teise alama rahwale aga riideks väga mõnus."

Kelch lueb nüüd mitmed Viimaa jõed ja järwed üles, ja kiidab suurt kalarikkust, tunnistab ka, et mõnes jões pärleid leitakse. Edaspidi saab kaebatud, et majad enamist kõik puust ehitatud on, mis kaua ei seisaks ja mis läbi palju metsa raisatud saab. Ka on juba selles Chronikas kaebust leida, et metsadest üle oru põldu tehtud. Juba olla ehitamise puudest ja tulepuudest puudu, ja metsa- linnud, nimelt põdrad ja hirwed olla kasinaks jäänud; ikka olla aga veel nii palju metsalindu,

et ilhe riiksthalte eest enamist igal poolel kuus- teistkümmend jänest, mõnel aial ka niisama palju metsiseid, veel rohkem tedresi ja püüsi saada mõis. Siis lueme:

"Kui nüüd ka Viimaa, Jumala poolest ise- äralise wiljarikkusega õnnistatud on, siis on maamees kõige selle rikkuse juures waene ja selle külluse juures õnnetu, sest et tema seda rikkusest rahaks teha mõis, mis üle jäi, waid kui temal raha tarwis on, siis peab tema oma wilja ilhe koera-paluse eest (kuida üteldakse) ära andma, mis temal aga mõderast kaubast tarwis läheb, seda peab tema lähelordse hinnaga maksma. Ja tuleb sellest, et siin maal nii wähke linnast ja need üksteisest nii kaugel ära on, et mitmel teisel maal 12. kunni 15. penikoorma peal rohkem linnast näha mõis, kui kõigel suurel Viimaaal. Sest kui ka endisel aial iseäranis Gesti- ja Lätimaal palju ilusaid linnast ja alewikkust olnud, sellel omad korralised Magistrid ja kodanikud wabadused ja kolm kunni neli sada kodaniku olnud, siis on need ometigi pikkajale sõda aial, ja Viimaa hä- witamise aial nii väga ära rikunud, et nüüd muud näha ei ole, kui paljad waremed. Et aga seesu- gused paigad pärast rahusaamist mitte jälle üles ehitatud ei ole, see on sellest tulnud, et need kes neid mõisast kus linnad ja alewikud juures olwad,